

ארבעה ראשי שנים פרק ראשון ראש השנה ת.

עין משפט נר מצוה

מב א מיי פ"ג מהל'
משנה הל' ג:

רבינו חננאל

והרי יובלות, שיש להן מעשה תקיעת שופר ושלוש עבדים והחזרת ממכה. ופרקינן מתני' ר' ישמע' היא דאמר מראש השנה (שני) חילל יובל, והני כוליה איני אלא ביום הכפורים. ופירק רב אשי פירוק אחר ואמר הכי קמני, ארבעה ראשי שנים הן, ג' לדברי הכל שהן ראשי חודשים, באחד בניסן ובאחד באבול ובאחד בתשרי. אבל הרביעי באחד בשבט מחלוקת בית שמאי ובית הלל. ר' אלעזר ור' שמעון אומרים באחד בתשרי. אמר ר' יוחנן ושניון קרא אחד דרשו לבשו כרים הצאן וגו', אימתי נעשו הצאן מלבשו לכרים שהן הטלאים, לומר שהתעברות, בזמן שהעמקים יטפו בר. ואימתי מתחסיס העמקים מצמיח התבואה באדר, הילכך מתעברות באדר ויולדות באב לה' חודשים. ראש השנה שלהן אלול, ור' אלעזר ור' שמעון אומרים בזמן שיבולת אומרת שירה מתעברות. ולומר, שהתבואה גדילה בצמח, ובזמן שהרוח מנשבת בהן נשמע מכוכה בקול הברה, וזה היא כעין שירה. ואימתי מגיעות בזה הגבול בניסן. הילכך מתעברות בניסן ויולדות באבול, ראש השנה שלהן תשרי. פירוש הרפתא, הבכירות. אפלתא, בשלמא האי קרא דייקא בר' מאיר שמתעברות באדר, בזמן שהעמקים יטפו בר, באדר, ומשתכחי נמי א' באדר. בכירות שעומדות קמה ואומרות שירה. אלא לר' אלעזר לה' שמעון איכפא הוא, והכי הוה ליה ליתוכח לבשו כרים הצאן יתרועעו אף ישירו, ועמקים יטפפו בר, כלומר מתעברות בניסן בזמן שיתרועעו אף ישירו. ואיכא נמי עמקים [עטפון בר, (באפליאטא) [בחיפייטאן]. ופירק רבא לדברי הכל באדר מתעברות כדמפרש קרא, במשך מעשר בהמה למעשר דגן פליגי ופשוטה היא. באחד בתשרי ראש השנה לשנים. ואוקמה רב הסדא כרב זירא דאמר ראש השנה לחשבון תקופות, ור' אלעזר היא דאמר כדבעין למימר לקמן בתשרי נברא העולם. רב נחמן בר יצחק אמר ראש השנה לדין. דכתיב מראשית השנה עד וגו', מראש שנה נידון מה היא בסופה. וממאי דתשרי הוא, דכתיב תקעו בחודש שופר וגו' ופשוטה היא. ירושלמי. לשינוי נא לן כ'נתוב אחד] ואמר וזו היא חדש שיש בו חג ותקופה ואסף ושנה יצא בו, הוי אומר זה תשרי כו'.

והרי יובלות. יש תימנה מאי ס"ד הא לא מיתוקמינן כלל אלא לרבי שמעאל בנו של ר"י ז"צ לקמן: **באחד בשבט בבית שמאי.** פי' בתמיה: **שלושה** דדברי הכל **ואחד בשבט מחלוקת.** הא לא מתוקמא כ"רש דלית ליה אחד זאלול אלא כ"רמ אמיה **א** [ואסתין] לריכי למימר נדסיב לה אליצא דתנאי דלרגלים לא מיתוקמא כ"רמ: **לכשו ברים הצאן.** מתרגמינן יעלו דוכרייא עילוי ענא והוא לשון נקיה **א** וזקונט' מפרש לקמן **ד** לגבי הא דלמר רבי יהושע צניסן נברא העולם דקאלמרינן זאלוטו הפרק זמן זכמה וזיה שמדווגים זה עם זה וזכאלן לא פירש כן:

סמוך לגמרו עשורו. ור"א ז"צ דתנן **צפ"ק דמעשרו** (מ"ג) **התבואה והזיתים משזינולו שלש מ"מ אין דרך ללקטם אלא כשנגמרו: מה מעשר דגן ר"ה שלו תשרי.** דמתנן צפירקין (דף ג.) **ולירקות דהיינו למעשר כן מפרש גמ' (דף ג.) ומיחו לא מפרש מנלן ושאל נפקא לן מדכתבי עשר תעשר את כל תבואת זרעך היוצא השדה שנה שנה וגמט שנה שנה מתשרי דכתיב מראשית השנה דללקמן (ג"כ) גבי לשמיטין **א** [ועי"ל דטעמא דכתשרי דפירש רש"י פ"צ דתבואות (דף כה.) ללא מתחייבו ישראל צמעשר עד שהתחילו לננות שמיטין א"כ מעשר צמיטין תלה רחמנא ושמיטין הוי תשרי ר"ה:] **רב חסדא בר' זירא.** דמוקיש ליה למתני' לתקופות והא דלא תנא תשרי ר"ה למלכי אומות העולם משום דזאומות העולם לא קמיירי: **לתקופות בר'א דאמר בתשרי נברא העולם.****

ומונין מולד הלזנה והתקופה מאחד בתשרי ורבי יהושע מונה מניסן ויש נפקותא מרובה דצד צמה שקודס מנין של זה למנין של זה חיי שנה והא דקיימא לן פרק לילד מעשרין (עירובין ד' ע"ט) דלין תקופת ניסן נופלת אלא בצרצעה רצעי היום אם בתחילת היום וכו' היינו משום דהתם כוליה כר' יהושע דמניח צביריתא כוותיה דשמואל סבר כר' יהושע דלר"א כ"ה זאלול נברא העולם ולר' יהושע צ"ה צלדר היינו דכשנברא חסם צשעי קדש המדש וזה טעם למתחייבו העזר לאחר צטרפו כל השעות **א** [והקפשה] של כל מחזורים שמיטין ז"ט תרמ"צ פ' ז' ימים תשע שעות תרמ"צ חלקים דרגילים לומר לפי שהיתה הלזנה מופה ע"י שקטרגה ונהגה מופה צעמא ז"ט תרמ"צ ולא מלינו טעם זה בכל מקום אלא זהו הטעם לפי שהמונה מצריפת העולם לא מונה ר"ה עד יום שעי שנברא חסם הראשון וצשעה תשיעית נלטווה כדלמר פרק אחד דיני ממונות (סנהדרין ד' ל'): ומסתמא אז קדש החדש ומשקדש החדש ע"כ היה המולד ו' שעות קודם לשיע שעי מסכי סיהרא ונמאל המולד בתחילת

והרי יובל. שהוא תלוי בתקיעה: **רב אשי אמר.** האי ללא חשיב צמתיתין אלא ארצעה לפי שלא מנה אלא ראשי שנים הנאים בראשי חודשים ואין רגלים מן המנין אלא כדלמרינן רגל שבו ולהכי לא מני נמי ר"ה דעומר ושתי הלחם: ופרכינן א"כ **באחד בשבט.** צרישא כ"ש דלוי כ"ה הא אמרי צט"ו זו: **ה"ק כו'.** תנא דמתניתין קתס ברישא אחד בשבט צראשי שנים והדר פריש ואילי צסיפא צלחד בשבט ר"ה לאלין דצרי צ"ש למימרה דהא דקתס צרישא ארצעה ראשי שנים בראשי חודשים לאו דצרי הכל היא אלא אצ"ש קאי: **א** [שנלשה לדברי הכל לאו דוקא] דהא אחד זאלול נמי פלוגת' היא דלר"א ור"ש אומרים צלחד בתשרי **א** [אלא אצ"ה קאי:] **לכשו כרים האלן.** מקרא הוא צלפס תהלים לזשו כרים האלן ועמקים יעטפו בר יתרועעו אף ישירו. לזשו כרים האלן מתלצשות הכזשים שמתעברות: **יעטפו בר.** שהרועיה לוממת וניכרת יפה: **יתרועעו אף ישירו.** בניסן כשיגיע זמן הקציר והתבואה צקשים שלה והרוח מנשבת והן נוקשים ז על זו נשמע הקול וגרלות כמזכורות: **זמן עיבור זכמה דקה חמשה חודשים:** ר"ה שלהן **אלול.** דסמוך לגמרו **א** [זמן חדש וישן שלהן לתודות השנה: **זמן שיתרועעו.** השיבולים: **הוא צלפסא.** יש לך זאל המעטיפות ומתאחרות לקבל זכר עד ניסן צלד רובן מאדר הוו: **צלפסא לר"מ.** דריש קרא דכתיב לזשו כרים: **ואילוי נמי.** מיעוטא שאין מתלצשות כרים עד שיתרועעו השיבולים: **אלא לר"א.** דלמר רוצא בניסן ומיעוטא צלדר איכפא מיצעי ליה למיכבז: **מעשר דגן סמוך לגמרו עשורו.** ר"ה למעשרות תשרי דהכי תני ליה לקמן (דף ג.) צביריתא ותשרי סמוך לגמרו הוא דכל ימות החמה מנחם ליבש נגרנות צשצדות: **צא צשצרי ר"ה לשינוי נמאי הלחם לטטרות.** לתחילת שנות מלכים דפרסישית צריש פרכין (דף ג.): **קראי אהא לאשמועינן.** **א** [כדלמרינן צריש פרכין (דף ג.) דצרי נחמיה צן חכליה: **ואי צעיה אימא רב חסדא.** דלצטרקין לאשמועינן כדלמרינן דמלכי אומות בתשרי לית ליה הא דרב פפא דפריש ר"ה לשינוי דהכא לטטרות אלא כר' זירא מתני לה לפירושא דלשינוי דמתני' דר' זירא מתני ר"ה לשינוי לתקופת חמה ולזנה לומר שמונין לצביריתא והילוכן [שין] תקופת החמה ומולדות הלזנה מתשרי: **ור"א היא דלמר צשצרי נברא העולם.** לקמן צפרכין (דף ג.): **רב נחמן בר יצחק אמר.** ר"ה לשינוי דתנן הכא לדין תנא שהקצ"ה דן בתשרי את כל צאי העולם כל הקורות אותם עד תשרי הצא: **דכתיב עיני ה' אלהיך צה מראשית השנה.** הנגזרות עליה: **שהחדש**

תורה אור הלם
1. לכשו כרים הצאן ועמקים יעטפו בר יתרועעו אף ישירו: התלים ט ה
2. עשר תעשר את כל תבואת זרעך היוצא השדה שנה שנה ובזמן שהעמקים יטפו בר. ואימתי מתחסיס העמקים מצמיח התבואה באדר, הילכך מתעברות באדר ויולדות באב לה' חודשים. ראש השנה שלהן אלול, ור' אלעזר ור' שמעון אומרים בזמן שיבולת אומרת שירה מתעברות. ולומר, שהתבואה גדילה בצמח, ובזמן שהרוח מנשבת בהן נשמע מכוכה בקול הברה, וזה היא כעין שירה. ואימתי מגיעות בזה הגבול בניסן. הילכך מתעברות בניסן ויולדות באבול, ראש השנה שלהן תשרי.
3. ארץ אשר יי אלהיך דרש אותה תמיד עיני יי אלהיך ועד מרשית השנה יהא אחרית שנה: דברים יא יב תקעו בחדש שופר בבקשה ליום חגגה: התלים פ ד
תורה אור הלם
הגרות הב"ח
א) נט' נו של רביצ' היא רב אשי אמר: ב) רש"י ד"ה ר"ה שלהן אלול. דסמוך לגמרו הוא זמן: ג) ד"ה קראי אהא לאשמועינן דברי נחמיה בן חבליה דאמרין בריש פרקינן ספ"ד: ד) הו"ס ד"ה לתקופות טו' לאמר שצרי כל השעות הימים של כל:
מוסף רש"י
לשטרות דתנן שטרי חוב המוקדמין פסולין. ראה רש"י ומתקן רש"י לעל ג. מתניתין אתי לאשמועינן. בתמיה, כיון דמתניתין כתיב עסקין ולא מיתוקמא אלא צבתי, מאי אתי לאשמועינן הוי כבר שניה ועומדת ורבי השני נמשמתי שגור צפי הכל (תחובות י"ז).
לשטרות דתנן שטרי חוב המוקדמין פסולין. קראי אהא לאשמועינן. כריש פרכין (דף ג.) דצרי נחמיה צן חכליה: ואי צעיה אימא רב חסדא. דלצטרקין לאשמועינן כדלמרינן דמלכי אומות בתשרי לית ליה הא דרב פפא דפריש ר"ה לשינוי דהכא לטטרות אלא כר' זירא מתני לה לפירושא דלשינוי דמתני' דר' זירא מתני ר"ה לשינוי לתקופת חמה ולזנה לומר שמונין לצביריתא והילוכן [שין] תקופת החמה ומולדות הלזנה מתשרי: ור"א היא דלמר צשצרי נברא העולם. לקמן צפרכין (דף ג.): רב נחמן בר יצחק אמר. ר"ה לשינוי דתנן הכא לדין תנא שהקצ"ה דן בתשרי את כל צאי העולם כל הקורות אותם עד תשרי הצא: דכתיב עיני ה' אלהיך צה מראשית השנה. הנגזרות עליה: שהחדש